METSÄTALOUS

Keskustelu puun hiilineutraaliudesta velloo edelleen valtoimenaan. Yhä emmitään, onko puuta soveliasta käyttää. **METSÄJOHTAJA JUHA HAKKARAINEN, MTK**

Metsänhoitoon uudet suositukset

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio on uusinut metsänhoidon suositukset uuden lainsäädännön tasolle. Ne tarjoavat merkittävästi aiempaa laajemmin vaihtoehtoja metsänkäsittelyyn.

”Koko metsäomaisuutta ei välttämättä haluta hoitaa samojen tavoitteiden tai periaatteiden mukaisesti, joten luultavasti suurin osa metsänomistajista kaipaa vaihtoehtoja”, kertoo Tapion johtaja **Ritva Toivonen**.

Eri-ikäisrakenteisen metsänkasvatuksen sisällyttäminen metsänhoidon suosituksiin on historiallinen muutos.

”Suosituksiin on kuvattu menetelmät pienaukko- ja poimintahakkuisiin. Lainsäädännön esteiden vuoksi kokemuksia niiden käytöstä on ollut niukasti”, metsänhoito- ja bioenergiayksikön johtaja **Olli Äijälä** korostaa.

Toisaalta myös perinteisiin menetelmiin pitäytyville metsänomistajalle on tarjolla aiempaa enemmän vaihtoehtoja. Näin riippumatta siitä, onko tavoitteena taloudellinen kannattavuus tai vaikkapa luonnonhoito.

Toivosen mukaan Tapion tehtävänä on ollut vuosikymmenien ajan metsänhoidon suositusten laatiminen. Suosituksilla on pyritty vastaamaan nouseviin kehityssuuntiin metsäalalla ja koko yhteiskunnassa.

Suosituksissa huomioidaan muun muassa ilmastonmuutos ja siihen sopeutumisen menettelytavat metsien hoidossa.

JARMO PALOKALLIO

Metsäviennillä viidenneksen osuus

Metsäteollisuuden viennin osuus koko tavaraviennistä on vakiintunut viidennekseen. Tammi-syyskuussa metsäviennin arvo nousi 8,28 miljardiin euroon.

Metsäteollisuuden vienti veti viime vuoden syksyyn asti edellisvuotiseen tapaan. Edellisen 10 vuoden keskiarvosta viime vuoden metsävienti sen sijaan jäi 16 prosenttia.

Tammi–syyskuussa metsäviennin arvosta 43 prosenttia tuli paperista. Kartongin osuus oli viidennes, massan 14 prosenttia ja sahatavaran 12 prosenttia.

Paperin vientimäärä supistui 4 prosenttia edellisvuodesta. Sitä paikkasi kartongin, massan että sahatavaran viennin kasvu. Ne lisääntyivät kymmeneksellä.

Sahatavarasta viejät saivat 3 prosenttia viimevuotista parempaa hintaa tammi-syyskuussa. Paperin hinta jousti vastaavasti parilla prosentilla.

MT

LAPIN ELYKESKUS

Metsänomistaja Toivo Höynälä on tyytyväinen Metso-ohjelman ehtoihin.

Vapaaehtoinen suojelu vetää Lounais-Lapissa

Lounais-Lapin maanomistajat ovat saaneet kahden vuoden aikana 1,2 miljoona euroa korvauksena metsäalueen vapaaehtoisesta suojelusta.

Lapin elykeskus iloitsee uusista sopimuksista maanomistajien kanssa.

”Olemme saaneet aloitteita noin 22 000 hehtaarin alalta. Vapaaehtoinen suojelusopimus on tehty yli sadan maanomistajan kanssa”, kertoo projektipäällikkö **Noora Raasakka**.

Maanomistajille verovapaa suojelukorvaus on maksettu osana EU-rahoitteista Natnet Life+ -projektia, joka kartoittaa edelleen Metso-suojeluohjelmaan sopivia metsiä ja luonnonhoitokohteita. Projekti jatkuu vuoteen 2016 saakka.

Toivo Höynälä on yksi suojeluratkaisun tehnyt maanomistaja. ”On mahtavaa, että nykyään on tarjolla vaihtoehtoja metsänomistajalle. Olen ollut tyytyväinen päätökseeni, myös korvaus oli hyvä. Maanomistus säilyy minulla, ja täällä voidaan edelleen metsästää ja marjastaa kuten ennenkin”, Höynälä sanoo elykeskuksen tiedotteessa.

Metso ei ole vain yksityisten maanomistajien mahdollisuus. Elykeskuksen mukaan myös lappilaiset seurakunnat, yhteisöt, yritykset ja yhteismetsät ovat innostuneita ohjelmasta.

”Etsimme uusia Metso-kohteita jatkuvasti. Suojelukorvauksilla olemme hankkineet uusia puuntuottoalueita.” kertoo Sallan yhteismetsän toiminnanjohtaja **Tapio Sinkkilä**.

MT

Linjaus kartellikorvausten vanhenemisesta luvassa

Helsingin käräjäoikeus aloittaa puukartellin vahingonkorvauskanteiden oikeudenkäynnit näillä näkymin maaliskuussa. Ensimmäisessä pääkäsittelyssä linjattaneen, ovatko kanteet vanhentuneet.

JAANA KANKAANPÄÄ

Helsingin käräjäoikeuteen on jätetty noin 700 kannetta, joissa vaaditaan vahingonkorvauksia Metsäliiton, Stora Enson ja UPM:n puunostokartellin aiheuttamista kauppahinnan menetyksistä.

Metsäyhtiöitä vastaan on vahingonkorvauskanteita tuomioistuimissa eri puolilla Suomea. Ensimmäinen suullinen käsittely on jo pidetty Kainuun käräjäoikeudessa. Puukartellin vahingonkorvausasioita on ollut esillä myös Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeudessa, Vaasan hovioikeudessa ja Etelä-Savon käräjäoikeudessa.

Suomen oikeushistorian suurin vahingonkorvausvaatimusten suma odottaa Helsingin käräjäoikeudessa, jonne on jätetty noin 700 kannetta. Metsähallitus, 40 kuntaa, kaksi seurakuntaa ja yksittäiset metsänomistajat hakevat korvauksia Metsäliitolta, Stora Ensolta ja UPM:ltä.

Kaikilla jutuilla on omat numerot eli kukin tapaus käsitellään erikseen. Ryhmäkanne ei ole ollut mahdollinen, koska metsänomistaja katsotaan elinkeinonharjoittajaksi.

Ensin Suuri savotta

Helsingin käräjäoikeus ei vielä ole julkistanut puukartellijuttujen aikataulua. Alustavien suunnitelmien mukaan ensimmäisessä pääkäsittelyssä 11. maaliskuuta linjattaisiin, ovatko vahingonkorvauskanteet mahdollisesti vanhentuneet.

Käräjäoikeus aikoo ottaa ensimmäisenä käsittelyyn niin sanotun Suuren savotan korvausvaateet. Muuramelaisen koneyrittäjän **Reijo Lahtosen** keräämään Suuri savotta -kanneryhmään kuuluu lähes 700 metsänomistajaa.

Oikeudellisesti Suuri savotta ei ole ryhmäkanne, vaan yksittäisten metsänomistajien muodostama kanneryhmä.

Markkinaoikeuden vuonna 2009 antaman tuomion mukaan suuret metsäyhtiöt Metsäliitto, Stora Enso ja UPM syyllistyivät kilpailulain kieltämään hintayhteistyöhön vuosina 1997–2004.

Vahingonkorvauskanteet piti nostaa viiden vuoden kuluessa siitä, kun vahinko ilmeni. Kilpailuvirasto antoi päätöksensä puukartellista jo joulukuussa 2006, joten sillä perusteella kanteet piti jättää viimeistään vuoden 2011 lopulla.

Vanhenemisajoista on erilaisia tulkintoja. Siksi Helsingin käräjäoikeudelta odotetaan Suuri savotta -kanneryhmästä linjapäätöstä, jonka mukaan vanhenemiskysymys ratkaistaan kaikissa tapauksissa.

Vanhenemisasian ratkaisemista ovat kiirehtineet korvauksen hakijat. Heidän mukaansa olisi olisi kohtuutonta, jos vuosien oikeudenkäyntien jälkeen oikeus toteaisi tapausten ehtineen vanhentua.

Tamperelainen asianajotoimisto Tammer-Juristit yritti vanhenemisasiaan liittyen välituomiota jo Etelä-Savon käräjäoikeudelta, mikä kuitenkin halusi odottaa linjausta Helsingin käräjäoikeudelta.

Vahinkoa ei määritelty

Oikeudenkäynneissä näyttövelvollisuus on vahinkoa kärsineellä. Puuta metsäyhtiöille myyneen pitää osoittaa, että kartelli laski puun hintaa.

Helsingin käräjäoikeus tuomitsi marraskuun lopulla asfalttiyhtiöt maksamaan kunnille vahingonkorvauksia asfalttikartellin avulla harjoitetusta ylihinnoittelusta yhteensä 37,4 miljoonaa euroa.

Asfalttikartellin ja puukartellin tähänastiset oikeuskäsittelyt muistuttavat paljon toisiaan, vaikka toinen on myyntija toinen ostokartelli. Ero on kuitenkin vahinkoarvioissa.

Kilpailuvirasto arvioi asfalttikartellin nostaneen varovaisesti arvioiden vähintään 10 prosenttia urakkahintoja. Kilpailuviraston arvio sisältyi sittemmin markkinaoikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden sakkopäätöksiin.

Puukartellin toiminnasta kilpailuvirasto ei esittänyt vahinkoarviota. Myöskään markkinaoikeus ei arvioinut, paljonko kartelli vaikutti puun hintaan. Korkeimpaan hallinto-oikeuteen ei päätöksestä valitettu.

Helsingin käräjäoikeus totesi asfalttikartellin vahingonkorvaustuomiossa, että kunnat maksoivat pääsääntöisesti ylihintaa 15 prosenttia, osa jopa 20 prosenttia.

JUHA KAIHLANEN

Tapaamisissa vaihdettiin tietoja

- Markkinaoikeus katsoi vuonna 2009, että Metsäliitto Osuuskunta, Stora Enso ja UPM syyllistyivät vuosina 1997–2004 valtakunnalliseen kiellettyyn hintayhteistyöhön ja tietojen vaihtoon raakapuun hankinnassa.
- Markkinaoikeus tuomitsi Stora Ensolle 30 miljoonan euron ja Metsäliitolle 21 miljoonan euron sakon. UPM selvisi sakoitta, koska oli paljastanut kartellin Kilpailuvirastolle toukokuussa 2004.
- Tuomiossaan markkinaoikeus totesi metsäyhtiöiden metsäpäällikköiden tavanneen säännöllisesti toisiaan ja keskustelleen raakapuun saatavuuteen ja hintaan vaikuttavista kysymyksistä.
- Metsäyhtiöiden aluejohtajat ilmoittivat toisilleen omia ostohintojaan ja niitä vertailtiin keskihintoihin.
- Markkinaoikeuden mukaan tapaamisissa ei sovittu tarkoista hinnoista, mutta keskusteluilla pyrittiin vaikuttamaan tulevaan raakapuukauppaan niin, että hintakehitys pysyy vakaana.

Metsäyhtiöt pitävät vahingonkorvauskanteita perusteettomina ja kiistävät ne. Yhtiöt eivät ole kirjanneet tilinpitoonsa varauksia kanteista.

Vaatimukset yli 200 miljoonaa euroa

Kolmelta metsäyhtiöltä Metsäliitolta, Stora Ensolta ja UPM:ltä vaaditaan yhteensä yli 200 miljoonaa euroa vahingonkorvauksia puukartellin aiheuttamista kauppahinnan menetyksistä.

Vaatimusten kokonaissumma on laskenut hieman, kun osa metsänomistajista on luopunut kanteista. Metsäyhtiöiden arviot tämänhetkisestä kokonaissummasta poikkeavat jonkun verran toisistaan.

Stora Enso kertoo osavuosikatsauksessaan kolmelta yhtiöltä vaadittavan noin 230 miljoonaa euroa, josta Stora Enson osuus on noin 110 miljoonaa euroa.

Metsäliitto Osuuskunta ilmoittaa yhtiöiltä vaadittavan yhteisvastuullisesti noin 215 miljoonaa euroa, josta yksin Metsäliitto Osuuskuntaan on kohdistettu 72 miljoonaa euroa.

UPM arvioi, että kolmelta metsäyhtiöltä vaaditaan yhteisesti 208 miljoonaa euroa tai vaihtoehtoisesti erikseen UPM:ltä 38 miljoonaa euroa. Alunperin UPM:n osuus oli noin 55 miljoonaa euroa.

Suurinta korvausta hakee Metsähallitus, joka laskee kärsineensä kartellin vuoksi 159,4 miljoonan euron vahingon.

Kanteisiin liittyy perussummien lisäksi korkoihin ja arvonlisäveroon liittyviä vaatimuksia.

Metsäyhtiöt pitävät vahingonkorvauskanteita perusteettomina ja kiistävät ne. Yhtiöt eivät ole kirjanneet tilinpitoonsa varauksia kanteista.

JUHA KAIHLANEN

Jalasjärven kanteen käsittelyä jatketaan

Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus ehti jo viime keväänä tuomita Jalasjärven kunnan maksamaan Metsäliitolle oikeudenkäyntikuluja 40 000 euroa, koska käräjäoikeuden mielestä Jalasjärven kunta ei ollut toimittanut oikeuteen lisäselvityksiä määräaikaan mennessä.

Käräjäoikeus katsoi, että laiminlyönnin vuoksi kunta oli hävinnyt juttunsa puukartellin vahingonkorvauksista.

Jalasjärven kuntaa edustava Tammer-Juristit valitti tuomiosta Vaasan hovioikeuteen. Hovioikeuden mukaan Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus oli toiminut väärin.

Hovioikeus päätti siten palauttaa Jalasjärven kunnan vahingonkorvauskanteen takaisin käräjäoikeuden käsittelyyn. Samalla vaihtui asiaa hoitava käräjätuomari.

Jalasjärven kunta jätti korvauskanteen joulukuussa 2011. Kunnan mielestä puun hinta oli Metsäliiton kanssa tehdyissä kaupoissa jäänyt 75 prosenttiin siitä, mitä hinta olisi ollut ilman kartellia vapaasti toimivilla markkinoilla.

Jalasjärven kunta on vaatinut Metsäliitolta korvauksia 191 000 euroa. Metsäliitto on kiistänyt väitteet.

JUHA KAIHLANEN

METSÄSTÄ LYHYESTI

Vastinetta EU-rahalle

Ryskettä metsiin -hanke on tuottanut vastinetta EU-rahalle, tiedottaa Suomen Metsäkeskuksen Pirkanmaan alueyksikkö. Hankkeen 230 koulutustilaisuutta tavoittivat 2008–2013 noin 7 000 metsänomistajaa. Tilakäynnit saivat liikkeelle hoito- ja hakkuutöitä yhteensä noin 3,8 miljoonan euron edestä. Hankkeen budjetti oli 424 000 euroa.

Pirkanmaan yksityismetsissä taimikonhoitoalat nousivat vuoteen 2012 mennessä 2 000 hehtaarilla. Koko maassa taimikonhoitovauhti on pysytellyt samaan aikaan tasaisena.

Hake palaa Berliinissä

Voimayhtiö Vattenfall on lisännyt hakkeen käyttöä lämmön ja sähkön tuotannossa Saksan pääkaupungissa Berliinissä.

Yhtiön voimalaitokset tuottavat uusien investointien myötä vuosittain 400 000 megawattituntia puuenergiaa. Siihen tarvitaan noin 200 000 kiintokuutiota puuta.

Hake saadaan lähiseudulta. Aiemmat kaavailut polttopuun tuomiseksi Länsi-Afrikasta herättivät voimakasta arvostelua. Bioenergia kattaa edelleen vain hyvin pienen osan Berliinin energiantarpeesta. Pääpolttoaineita ovat hiili ja kaasu.

Myyjien yhteistyötä rajoitetaan

Saksan kilpailuvirasto aikoo rajoittaa puunmyyjien yhteistyötä Baden-Württembergin osavaltiossa Lounais-Saksassa.

Vuodesta 2015 osavaltio ei saisi enää markkinoida kuntien ja yksityisten metsänomistajien puuta yli 100 hehtaarilta omistajaa kohti.

Virasto haluaa lisätä kilpailua puumarkkinoilla. Osavaltion maa- ja metsätalousministeriö arvioi, että päätös haittaa suurten ostajien puun saantia.

Kunnat ja yksityiset omistavat kolme neljäsosaa Baden-Württembergin metsistä.

Metsävuosi 2014

Metsäpolitiikan mullistukset jatkuvat

Metsälakien uudistukset on pikkuhiljaa saatu byrokratian uumenista ulos. Nyt niiden toimivuutta päästään kokeilemaan käytännössä.

Uudistettu metsälaki tuli voimaan vuoden 2014 ensimmäisenä päivänä. Jatkuvaa kasvatusta saa kokeilla vapaasti, ja metsän voi hakata aukoksi silloin, kun itse parhaaksi katsoo.

”Markkinat sanelevat, milloin ja millainen metsänhakkuu on järkevää”, metsäjohtaja **Juha Hakkarainen** maa- ja metsätaloustuottajajärjestö MTK:sta toteaa ja rauhoittelee niitä, jotka pelkäävät, että teollisuuden puuhuolto vaarantuu.

Hakkarainen ei usko, että metsänomistajien puunmyyntikäyttäytyminen juuri muuttuu.

Uudet mh-suositukset

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio on saanut valmiiksi uudet hyvän metsänhoidon suositukset. Ne jaetaan metsänomistajien käyttöön ilmaiseksi verkossa viikolla kolme.

Metsätuholaki sekä laki metsänhoitoyhdistyksistä etenevät niin ikää käytäntöön.

Tammikuun alussa voimaan tullut tuholaki kiristää jonkin verran kuusipuutavaran poisviennin määräaikoja ja kuutiomääriä eteläisessä Suomessa.

Lakisääteinen metsänhoitomaksu poistuu, mutta vuonna 2013 määritetty maksu täytyy maksaa vielä tänä vuonna.

Uudistettu metsänhoitoyhdistyslaki tulee voimaan 2015. Silloin metsänhoitoyhdistykset alkavat kerätä jäsenmaksua.

Kemeralaki käsittelyssä

”Onneksi tämä vuosi ei ole yhtä hektinen kuin kulunut vuosi”, Hakkarainen viittaa ponnistuksiin lakiuudistuksissa.

Kesken on kuitenkin vielä kestävän metsätalouden rahoituslain eli kemeralain käsittely.

Maa- ja metsätalousministeriön asettama työryhmä valmistelee linjaukset tuista, niiden ehdoista ja tukitasoista.

EU:n uusi rahoituskausi alkaa vuonna 2015.

”Sitä ennen uusi versio on saatava valmiiksi”, Hakkarainen painottaa.

Osana rahoituslain valmistelua on myös viivästynyt EU:n päätös pienpuun energiatuesta.

Vaalit tuovat säpinää

Säpinää kansainväliseen metsäpolitiikkaan tuovat europarlamenttivaalit.

MTK povaa Euroopan metsäasioista tärkeää vaaliteemaa ja aikoo valmistella ehdokkaille asiasta tietopaketin.

”Keskustelu puun hiilineutraaliudesta velloo edelleen valtoimenaan. Yhä emmitään, onko puuta soveliasta käyttää”, Hakkarainen manaa.

Elokuussa EU-komissiolta tuli direktiiviesitys kiinteän biomassan kestävyyskriteereistä. Se torpattiin.

Asia siirtyy seuraavan komission käsiteltäväksi. Taustapaperia odotetaan maaliskuussa.

MTK ajaa kestävän metsätalouden kriteereitä, joka antaisi suosituksia sitovan direktiivin sijaan.

Kiinteän biomassan kestävyyden osoittaminen on tämän vuoden suurin ponnistus EU:ssa.

”Muuten substanssiasioissa on vaalien vuoksi hengähdystauko”, Hakkarainen kertoo.

MTK myllerryksessä

MTK:ssa on meneillään järjestön historian suurin muutos.

Metsäedunvalvonta muuttuu kaksiportaiseksi, jolloin metsänhoitoyhdistykset voivat liittyä MTK:n jäseneksi. Metsänomistajien liittojen toiminta osana MTK:ta päättyy.

MTK:n valtuuskunta hyväksyi sääntömuutoksen ensimmäisen käsittelyn syyskokouksessaan marraskuussa. Asia vaatii vielä hyväksynnän toisessa käsittelyssä keväällä.

Avoimien kysymysten lista on pitkä. Uuden metsänomistajien edunvalvontaketjun yksityiskohdat sekä viljelijä–metsänomistajien päällekkäisten jäsenmaksujen, jäsenrekisterin ja -lehden kohtalot ratkeavat ensi vuoden aikana.

Vaikuttaa sertifiointiin

Järjestöuudistus vaikuttaa välillisesti myös metsien ryhmäsertifiointiin.

”Metsänhoitoyhdistysten kautta PEFC-sertifikaatin kattavuus on korkea. Sertifikaatin haltijana on nykyisin metsänomistajien liitot”, Hakkarainen valottaa.

Liittojen poistuessa myös sertifiointipulmaan haetaan uutta ratkaisua.

”Sertifioinnin ulkopuolelle jääminen ei ole vaihtoehto”, Hakkarainen painottaa.

SUVI NIEMI

KOLME TÄRKEINTÄ

Metsärintamalla vuonna 2014

1. Metsälain uudistukset käytäntöön. Tapiolta uudet metsänhoidon suositukset verkkoon ilmaiseksi.
2. EU-vaaleissa metsäasiat vahvasti esillä. MTK tekee ehdokkaille tietopaketin Euroopan metsäasioista.
3. Järjestöuudistus etenee. Metsänomistajien edunvalvonta sulautuu entistä tiiviimmin yhteen tuottajaliittojen kanssa.

Metsänomistajat